

Deres Majestet,

Kongemakt skapte riksenheten i dette landet - skapte Norges rike. Hvor lang tid det tok før også nordmennene ^{også} følte seg som ett folk, er ikke godt å si. Lenge stod egder mot háløyger - og trønder mot vikværing. Men ned gjennom århundrene virket kongemakten som en faktor som bandt sammen - også i de tider da Kongen ikke hadde sitt sete i landet. Og ettersom en ny form for nasjonalbevissthet vokste fram med ønske om å gjenreise et uavhengig norsk rike, hentet den næring fra

-2-

tradisjonene om det gamle norske kongedømmet. Den holdningen preget slekten fra 1814, og vi hører etterklangene fram til 1905. Da Christian Michelsen på dagen for 62 år siden hilste Norges unge kongefamilie velkommen til landet, var det med ordene : "For første gang på nesten 600 år har vi nå en konge som er helt vår egen." Og han understreket betydningen av at kongen hadde sitt hjem i landet, for "der hvor hjemmet er, blir også fedrelandet."

Og kongefamilien ble rotfast i landet. Med klokskap og sikkert instinkt fant kong Haakon formene for Kongens plass i moderne norsk samfunnsliv. Det gjaldt forholdet mellom statsmaktene innenfor de rammer det siste hundre års politiske utvikling hadde skapt. Og det gjaldt forholdet til de enkelte gruppene i samfunnet - hva enten de representerte politiske oppfatninger, næringsinteresser eller distrikter. Kongen, som var ubundet av dem alle, stod naturlig fram som den øverste representant for det som samlet, for det nasjonale fellesskapet. Gruppene kunne være mangeartede. For kongen hørte alle hjemme under det samlende begrep-

landsmenn. Slik lyktes det kong Haakon å øve sin kongegjerning i samsvar med de grunnsetninger det nye Norges folkestyre bygget på. Hva det betyr å ha en slik personifikasjon av det nasjonale fellesskap, fikk vi erfare da ufredsårene kom. Men også i fredens dager utøver kongen sin samlede funksjon, og vi må håpe at det er fredens vilkår som vil prege vårt folks framtid.

Deres Majestet var fra unge år oppdradd til å føre kongeverdigheten videre i kong Haakons ånd. Deres liv og ferd

like fra gutteårene viste oss alle hvor rotfestet De var i dette land. Skolegang, idrett, militærtjeneste, alt førte Dem sammen med annen norsk ungdom og knyttet mange bånd. Som ung mann tok De sete i Kongens Råd - det er mer enn førti år siden De som Kronprins førte regentskapet første gang i Kongens fravær. Deres Majestet fikk på denne måten et dypt innblikk i norsk statsskikk og inngående kjennskap til regjeringsproblemene. I krigens tunge år var De ved Kongens side, og ansvarsfulle oppgaver ble lagt på Deres skuldre. Som forsvarssjef førte Deres Majestet i krigens siste år kommandoen over de frie norske

styrker og ivaretok i denne egenskap viktige norske interesser overfor våre allierte. Da Norges kronprins i mai 1945 like etter fiendens kapitulasjon igjen satte foten på norsk jord, fikk han en mottakelse som viste hvilken plass han hadde i folkets hjerte.

Da Deres Majestet for ti år siden ble Norges konge, ble De møtt med hele folkets tillit. I Deres virke som konge har Deres Majestet alltid vist hvor sterkt hensynet til samholdet

i folket ligger Dem på hjertet. De har alltid ønsket gjennom selvsyn å gjøre Dem kjent med de skiftende vilkår menneskene lever under i dette vidstrakte landet. Kongeferdene har gått til alle landsender, og få nordmenn har et så inngående kjennskap til land og folk som kong Olav. Det styrker utvilsomt fellesskapsfølelsen at statsoverhodet på denne måten personlig setter seg inn i landsdelenes og befolkningens problemer. Deres Majestet har også ofret meget tid på, ved sitt nærvær på landsmøter og kongresser, å støtte de mange organisasjoner, hvis virksomhet er en så viktig

del av vårt demokrati. Deres Majestets interesse for idrett behøver jeg nesten ikke å nevne. Men det er vel få andre begivenheter som bringer Kongen i mer umiddelbar kontakt med ti-tusener av landsmenn enn nettopp de store idrettstevner.

Vi har også meget å takke Deres Majestet for når det gjelder å representere Norge utad. Deres Majestet har påtatt Dem mange og anstrengende statsbesøk. De har alle bidradd til å gjøre Norges navn kjent ute i verden og til å åpne veien for norsk virksomhet økonomisk som kulturelt.

Jeg kan ikke tale om hva Deres Majestet gjennom Deres gjerning har betydd for landet uten å nevne Kronprinsesse Märthas navn. Kronprinsesse Märtha var med sine sjeldne menneskelige egenskaper høyt respektert og elsket av det norske folk. Hennes tidlige bortgang føltet som et hårdt slag, og vi minnes i dypt vemod den kronprinsesse vi hadde gledet oss til å se som Norges dronning.

Mange byrder hviler på Kongens skuldre. Kanskje få får bedre innblikk i dette enn medlemmene av Kongens Råd. Vi vet hvor meget tid kong Olav ofrer på statssaker og på alltid å være

orientert om de avgjørelser som treffes. Vi føler trang til å rette en personlig takk til Hans Majestet for den måte han leder statsrådets forhandlinger på, og for den måte hvorpå han opprettholder forbindelsen med de konstitusjonelle statsmakter. Det er derfor en stor ære og glede for Regjeringen og for representanter for de øvrige statsmakter å være samlet omkring kong Olav på det tradisjonsrike Akershus denne 25. november - på dagen 62 år siden Deres Majestets ankomst til landet.

De har, kong Olav, delt gode og onde dager med Deres folk i mange år. Det har knyttet båndene mellom konge og folk fastere. Vi takker i dag Deres Majestet for hva De har utrettet i de ti år siden De ble Norges konge, og vi ønsker og håper at Deres Majestet må få helse og kraft til mange års fortsatt virke til gagn for folk og fedreland.

Jeg ber om å få utbringe en skål for Deres Majestet og for det Kongelige Hus.